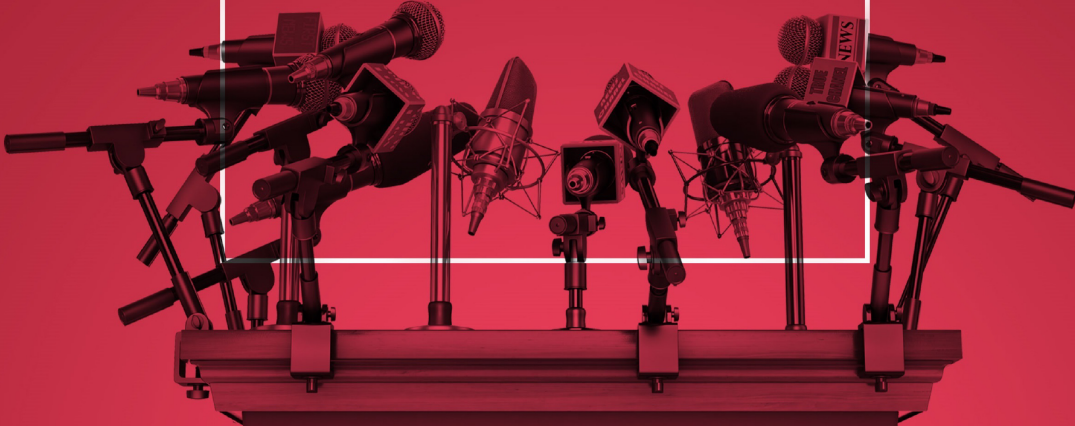

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

109. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İ S T A N B U L

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeunivedu](https://www.facebook.com/istinyeunivedu) [i /istinyeunivedu](https://www.instagram.com/istinyeunivedu) [y /istinyeunivedu](https://www.youtube.com/istinyeunivedu)

Öğrencimiz Özenç Kayalı tarafından hazırlanmıştır.

Küresel Isınma ve Artan Etkileri

Doç. Dr. Fahri Erenel

Başta en çok karbon ayak izine sahip devletler olmak üzere insanlık bir türlü mutabakat sağlayamadığı, hep çok kazanma ilkesi üzerine kurulu kapitalizme bir defa daha yenik düşmek üzere. Dünya'nın geleceğini kurtarmak üzere hazırlanan anlaşmalar üzerinde mutabakat sağlayamayan, başta ABD olmak üzere tutarlı bir devlet politikası olmayan, başa geçen yöneticiye göre değişkenlik gösteren politikalarla gelecek asla ve asla kuratılamayacak.

Bırakınız geleceği, günümüzü bile artık kurtaramaz hale geldik. Kuzey ve Güney Kutbunda eriyen buzulların çaresine bakmak yerine, erime sonucu ortaya çıkacak toprak altında ki yer altı zenginliklerine odaklanan, daha hızlı ticaret yapmanın yollarını arayan ne kapitalist ve ne de sosyalist ülkelerden göstermelik birkaç hamle dışında çözüm üretmelerini beklemek artık koca bir hayaldir ve hatadır. ABD'nin yıllardır yanmakta olan Kaliforniya ormanlarının yol açtığı çölleşme ve hava kirliliğini önlemede yetersizliği, son salgında gösterdiği basiretsizlik, Çin'in dünyanın en kirli havasına sahip şehirlerinin havasının temizlenmesi konusunda gösterdiği yetersiz çabalar, Rusya'nın dünyanın tarım üretimi açısından en zengin topraklarına sahip Sibirya'da eriyen toprakların neden olduğu yüksek emisyon oranlarını azaltma konusunda ciddi çabalarda bulunmaması bu üç gücün yaptıklarına bakarak politika yürütmenin ne kadar yanlış olacağını göstermektedir. Dünya'yı en çok kirleten başta ABD ve Çin olmak üzere gelişmiş ülkeler, kendi vatandaşlarını refahı için geliştirmekte olan ve az gelişmiş ülke topraklarını sömürmede ve bu ülkeleri çöplük olarak kullanmakta, okyanusları, uzayı çöplüğe çevirmekte hiçbir sakınca görmemektedirler.

AB'nin son çıkardığı yeşil mutabakat kavramı dahil, sürdürülebilirlik, yeşil ile başlayan lojistik, pazarlama vb. kavramlar, sivil toplum kuruluşları, çevre içerikli yasalar, sayfalar dolusu akademik çalışmalar, raporlar dünyanın sonunu getirmeyi engelleyemektedir.

İnsanlığın yaşam alanlarından uzak diyerek önlenmesi için girişimde bulunmadığı bir çok çözüm bekleyen konu bulunmaktadır. Bu konulardan biri Pasifik Okyanusu'ndaki Büyük Pasifik Çöp Lekesi'dir. Yapılan yeni incelemeler, çöp adasında önceki tahminlerden 4 ila 16 kat fazla plastik atık biriktiğini ortaya koymuştur. Çöp adasının büyüklüğünün Türkiye'nin yüzölçümünün birkaç katına ulaştığı, çöplerin derinliğinin ise bazı bölgelerde 30 metreye kadar ulaşmakta olduğu tespit edilmiştir.

Günümüzde okyanuslarda 1,8 trilyon plastik parçası olduğu tahmin edilmektedir. Her yıl yaklaşık 8 milyon ton plastik karadan denize karışmakta, 800 bin ton balıkçılık ekipmanı da bunlara ek olarak okyanuslara düşürülmekte ya da bırakılmaktadır.

Bilim adamları tarafından son çalışmalar çöpün ana kısmının, hem yüzeye hem de orta su katmanlarına dağıtılmış, boyutları yaklaşık beş milimetre olan en küçük plastik parçacıklar olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, gerçek bir kirlilik derecesini bulmak mümkün değildir, çünkü Pasifik Okyanusundaki çöp adasını bir uydudan veya bir uçaktan görmek imkansızdır. İlk olarak, çöpün yaklaşık% 70'i dibe düşer ve ikincisi, şeffaf plastik parçacıklar suyun yüzeyinin altında yer alır ve onları bir yükseklikten görmek gerçekçi değildir. Dev polietilen nokta sadece ona yakın gelen bir gemiden ya da bir aqualung ile dalıştan görülebilir. Bazı bilim adamları, alanının yaklaşık 15 milyon kilometre olduğunu iddia etmektedir.

Birleşik Krallık merkezli reklam ajansı AMV BBDO da devletlerin yönetim organları da dahil olmak üzere, insanların dikkatini çöplerin oluşturduğu bu devasa adaya çekmek için dahice bir çözüm bulmuştur.

“Dünyanın çöpten oluşan ilk ülkesi” olarak tanımlanan ve “Çöp Adaları” ismi verilen Pasifik Okyanusu’ndaki bu çöp yığınının Birleşmiş Milletler üyesi olan resmi bir ülke olarak tanınması için Birleşmiş Milletler’e başvuruda bulunulmuştur. Eğer bu girişim başarılı olursa, Birleşmiş Milletler yasaları gereğince diğer ülkeler bu çöp yığınını temizlemeye yardım etmek zorunda kalacaklardır.

Almanya yakın tarihinin en büyük sel felaketi,Belçika ve Hollanda’da yaşanan ve can kaybına yol açan seller, genellikle Afrika ülkeleri ile Hindistan,Pakistan,Bangladeş,Filipinler gibi ülkelerde görmeye alıştığımız sel görüntülerini dünyanın en gelişmiş ülkelerinin topraklarında görmeye başlamak, “artık tedbir almak için son kavşaktayız”ifadesinin ne anlama geldiğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

ABD,2021 yılında 108 yılın en sıcak yazı yaşamaktadır.Kaliforniya,Ölüm Vadisi'nde hissedilen sıcaklık 54 derecenin üzerine çıkmıştır.Bölge tarihinde en yüksek sıcaklık, 1913 yılında, 56 ila 57 derece olarak kaydedilmiştir. Kalifornia'daki elektrik şebekesi yönetimi, artan klima kullanım oranına bağlı olarak elektrik arzının talebi karşılayamaması olarak tarif edilen 3. aşama acil durum ilan etmek zorunda kalmıştır.

Kaliforniya Valisi Gavin Newsom'un "Küresel ısınmaya hâlâ inanmayanınız varsa Kaliforniya'ya gelsin" ifadesi, artan yangınlar ve yüksek sıcaklığın dünyanın en gelişmiş ülkesini nasıl çaresiz bir duruma düştüğünün en güncel kanıtı olarak görülmelidir.Araştırmalar zaman içerisinde

Kaliforniya’da sıcaklığın 50-55 dereceler arasında sabitleneceğini ve eyaletin Nevada gibi çöle dönüşeceğini göstermektedir.

Kanada ve Sibirya’da dahi kuraklık ve anormal sıcakların orman ve çayırılık alanlarda ciddi tahribata yol açtığı görülmektedir. Sibirya’da, küresel ısınmaya katkısı karbondioksitten 30 kat daha yüksek metan gazının, eriyen bataklık çamurlarından serbest kalarak atmosfere karışma olasılığından dolayı kaygı verici gelişmeler yaşanmaktadır.

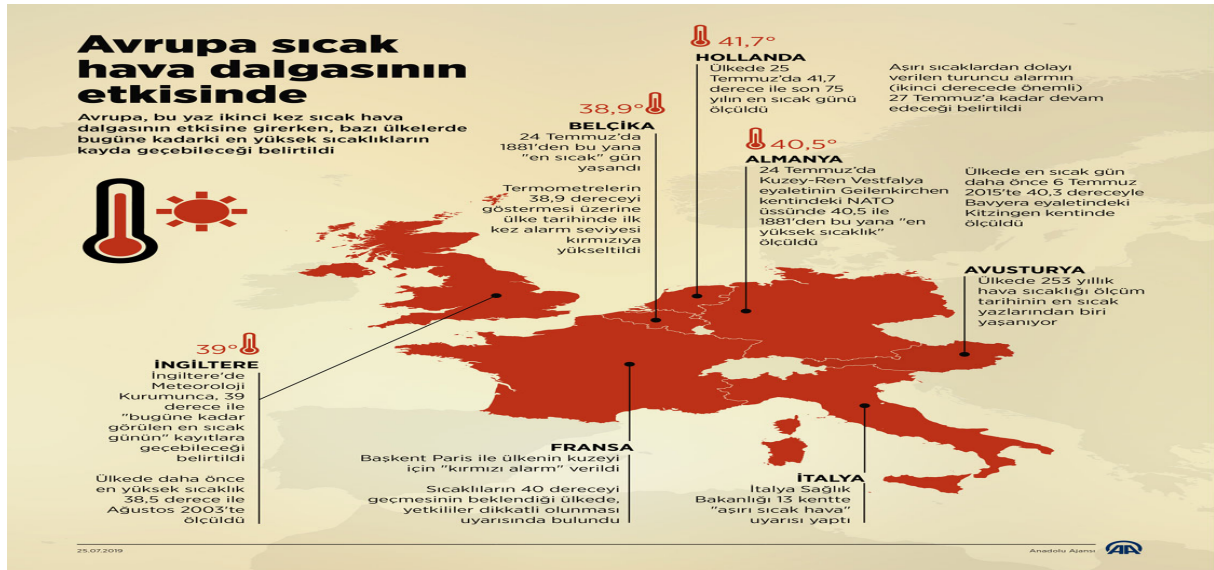

Sibirya Ormanları Yanıyor.

Dünya’nın en büyük ekonomisi olma yolunda hızla ilerleyen Çin, sellerle baş edememektedir. Avustralya’da çıkan dev yangınlar, hendra ve lysaa virüslerini taşıyan yarasaların yaşam alanlarının dengesini bozarak onları insan nüfuslarının yoğun olduğu bölgelere doğru ittiği belirlenmiştir.

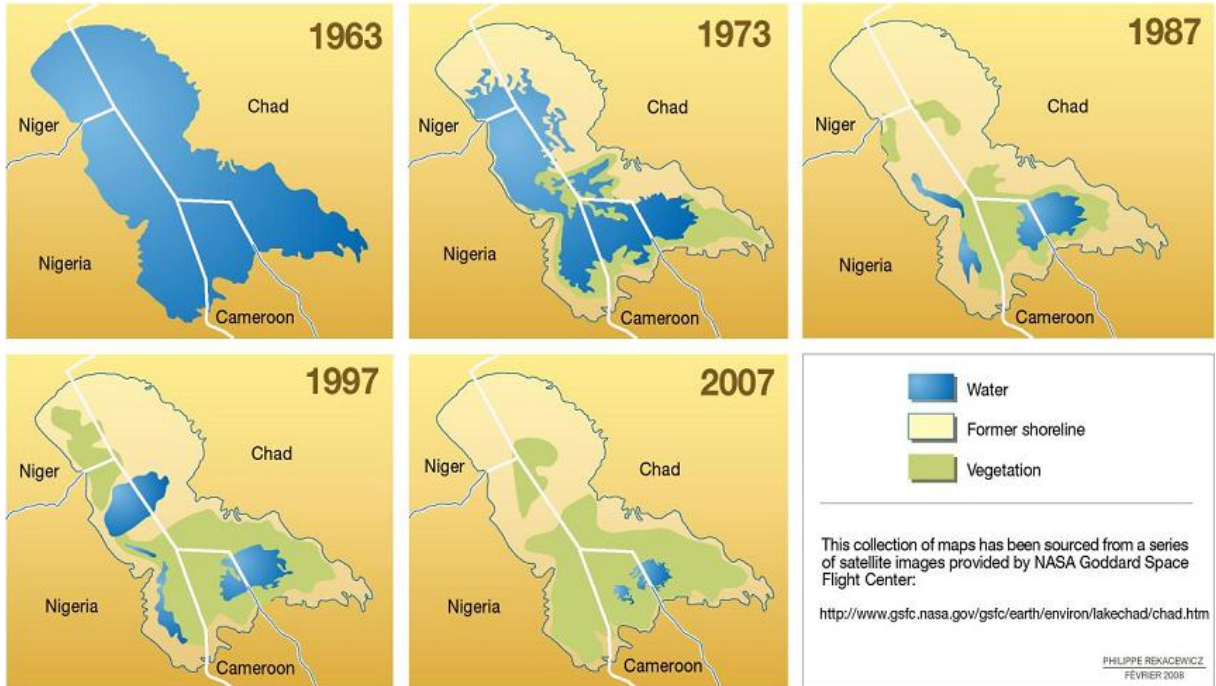
1998-2017 yılları arasında, 70.000’den fazlası Avrupa’da 2003 yılında yaşanan sıcak hava dalgası sırasında olmak üzere toplamda 166.000’den fazla insanın sıcak hava dalgaları

nedeniyle yaşamını yitirdiği raporlanmaktadır. Kanada'nın British Columbia eyaletinde Temmuz 2021'de hava sıcaklığı, ülkede verilerin tutulduğu dönemde daha önce görülmedik düzeye yükselmiş ve 5 günde 486 kişi hayatını kaybetmiştir.

Küresel ısınma'nın çatışmaya dönüşen güvenlik sorunlarına ve göçlere giderek artan ölçüde yol açması beklenmektedir. Bir örnek olarak Çad Gölü verilebilir. Afrika'da, Nijer, Nijerya, Çad ve Kamerun'un ortasında yer göl uzun süreli kuraklık ve sıcaklığa bağlı olarak küçülmekte ve çölleşmektedir. Gölün yüzölçümü 1963'ten günümüze, 25 bin km²'den 2 bin 500 km²'nin altına düşerek on kat (% 90) küçülmüştür. Birleşmiş Milletler'in ekolojik felaket (olarak ifade ettiği bu olay, bölgenin üretim kapasitesinin bozulmasına ve gıda güvensizliğine neden olmaktadır. Gölün yerini çöl almakta, bu ise tarım alanlarının kaybına yol açmakta ve çatışmalar artmaktadır. Su nedeni çatışmalarda sadece Sudan'da hayatını kaybedenlerin sayısının 500 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.

The Economist, 6 yıl önce Paris Anlaşması'nı imzalayan devletlerin, küresel ısı artışını 2 °C altında tutmak için gereken önlemleri alacaklarına ilişkin verdikleri sözleri tutmadıklarını hatırlatarak, 18. yüzyıldan bu yana 1 °C artan sıcaklık bugünkü durumu yarattıysa, 2 °C artış olasılığı tam anlamıyla felakete işaret edeceğini vurgulamaktadır. The Economist, hükümetlerin gereken önlemleri zamanında almayacaklarından emin: Dergi, iklim krizine uyum sağlamaya çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

The Independent'te bir yazar, Dubai'de yaratılan suni yağmurlardan hareketle "İnsanlık yeni buluşlarla küresel ısınmaya adapte olmalı" savını ileri sürmüştür. Ancak suni yağmuru

yaratmak için atmosfere salınacak kimyasal nano parçacıkların tarım alanları üzerindeki etkileri, yağmurun bir kez başlatılınca ne zaman duracağı üzerine, kimsenin henüz bir fikri bulunmamaktadır.

Şempanzelerin, genetik olarak insana en yakın maymun türünün, hem kendi yaşam alanlarının sınırlarını korumak hem de komşularının topraklarını ve dişilerini almak amacıyla örgütlendiklerini savaş çıkardıklarını, ucu soykırıma kadar varan seferler düzenleyebildikleri birçok kez belgelenmiştir. Bu saldırı, şempanze dünyasının bir dinamiği olarak kabul edilirken bilim insanları, 2019 yılında Gabon'da yaklaşık 20 kişilik şempanze "koalisyonunun" iki kez gorillere saldırdığını, çocuklarını öldürüp topraklarından sürdüklerini belgelediler (The Nature, Sci Rep 11, 14673 - 2021). Bu "garip" durumu açıklamaya çalışanlar, iklim krizinin besin kaynaklarını tahrip etme eğilimine işaret etmektedirler.

Küresel ısınmanın etkilerini kutupların yer değiştirmelerinde görmekteyiz.1990'lardan beri yüz binlerce tonluk buz kütlelerinin erimesiyle birlikte kutuplar yer değiştirdiğini,kutupların yönünün güneyden doğuya doğru kaymaya başladığını açıklayan uzmanlar, 1995 yılından 2020'ye kadar olan değişim hızının 1981-1995 yılı arasındakinden 17 kat daha fazla olduğunu,kutupların pozisyonunun 1980'den beri 4 metre kaydığını raporlamışlardır.Henüz gündelik hayatı etkileyecek boyutta olmasa zamansal olarak milisaniyelik sapmaların meydana gelmekte olduğu görülmektedir.

Dünya'nın her yeri küresel ısınmadan etkileniyor ve etkilenme hızı giderek artıyor. Küresel bir işbirliği olmadan son buzulun erimesinin önüne geçmenin zor olduğu görünmektedir.Bugüne kadar toplantılarla, uygulanmayan anlaşmalarla ciddi zaman kaybedilmiştir.Küresel Isınmaya karşı,sade,kesin ve uygulanabilir eylem planları üzerinden yeni bir başlangıç denenebilir mi?.Elbette bu dünyanın son şansıdır?

Bununla birlikte, "Küresel ısınmaya alışmaktan ve uyum sağlamaktan başka çare kalmadı" diyen bir eğilim geliştiğini de dikkate almakta fayda olacaktır.

*Ergin Yıldızoğlu'nun,26.07.2021 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan "Şempanzeler,Goriller ve İnsanlar" başlıklı köşe yazısından yararlanılmıştır.

İç Savaş Türkiye'yi Yıkar.

Prof.Dr. Anıl Çeçen-Ankara Kalesi-301

Son günlerde toplumun çeşitli kesimlerinden yükselen sesler arasında var olanlara eklenmiş bir çizgide bir de "İÇ SAVAŞ " sözleri duyulmaya başlandı. Ülkenin geçirmekte olduğu zor bir dönemin tam ortalarında toplumun harareti yükselirken, her kafadan bir ses çıkmakta ve giderek artan olumsuz gelişmeler karşısında toplumun çeşitli merkezlerinden yükselen seslerin yoğunluğu zamanla artmaktadır.

Küresel emperyalizmin eski dünya düzenini yıkarak, değişen koşulları dikkate alan yeni bir kaos ortamı yaratabilme doğrultusunda siyasal gelişmeler birbiri ardı sıra gündeme gelirken, kaos üzerinden yeni bir dünya düzeni oluşturma planları hız kazanarak öne çıkmaktadır.İşte böylesine bir aşamaya gelindiği anda birden iç savaş sözlerinin kamuoyunda öne çıkarak gündeme gelmesi ve her şeyden umudunu kesmekte olan halk yığınlarının kaos senaryoları üzerinden iç savaş planlarına dönük olarak yönlendirilmeye çalışılması,Türkiye'nin yakın geleceği ile ilgili iyimser beklentilerin ortadan kalkmasına ve zamanla daha karamsar bakış açılarıyla olumsuz çizgide yaklaşımların daha da öne çıkmalarına yol açmıştır. Ülke uzun süredir tersine bir gidiş çizgisinde yuvarlanıp giderken, şimdi de kaos gelişmeleriyle birlikte iç savaş tehditleri gündeme getirilmeye çalışılmakta ve Türkiye'ye yapılan zorlamalara iç savaş baskıları da eklenmektedir.

Türkiye'nin tam ortasında yer aldığı merkezi coğrafya ile ilgili olarak emperyalist plan ve projeleri olan büyük devletler ve güç merkezlerinin her geçen gün kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesi ve bu çizgide emperyal projelerini siyasal alana aktarmaları ,bu bölgenin önde gelen devletlerinin düzenlerini bozmakta ve bu yüzden de bölge halkları ,ciddi bir tehdit altına düşerek yakın gelecekte korkmak gibi yeni bir pasif durum ile karşılaşmaktadırlar.Soğuk savaş dönemi sonrasında ciddi bir otorite boşluğuna düşen orta dünyada batı merkezli bölgeselleşme planları olduğu kadar ,dünyanın ortasında yer alan bölge devletlerinin de kendi merkezli yeni güvenlik politikaları daha güvenli bir Orta Doğu bölgesi yaratabilmek amaçlı açılımlar olarak birbirlerini izleyen girişimler görünümünde devreye girmektedirler . Bu bölgedeki iki bin yıllık Türk hegemonyasının yeniden tartışılmaya başlandığı gibi durumlar çeşitli vesileler ile kamuoyu önünde görülebilmektedir.Dünya tarihi açısından konu ele alındığında,küresel güvenliğin en zor sağlandığı alan olarak Türkiye'nin tam merkezinde yer aldığı orta dünya görülmektedir. O nedenle bu bölgede çok yönlülüğün ortaya çıkardığı karışıklığın ya önceden belirli planlar ile önlenmesi gerekmekte ya da ortaya çıkabilecek emniyetsizliğin önü kesilerek,alınacak önlemler sayesinde merkezi alan bölgesinde, istikrarlı bir düzene geçilmesi önem kazanmaktadır. İnsanlığın bugüne kadar belirli çizgilerde gelişen bir yaşam süreci çerçevesinde çeşitli olayları ve dönemleri yaşayarak gelmesi, her dönemin koşullarında düzen ve güvenlik arayışını desteklemiştir.Geçmişten bugüne kadar birbirinden farklı değişik alanlarda çok ayrı durumlar ile karşılaşan insanoğlu,günümüz koşullarında bir kaos beklentisi doğrultusunda düzensizlik ortamına doğru çekilmek istenmektedir.Düzensizlik var olan düzenin kurallarının ihlal edilmesini ve bu doğrultuda ortalığı karıştırıcı girişimlerde bulunarak ülkede anarşi ve terör ortamları yaratılmasını sağladığı için,doğrudan doğruya kaosa giden yolun açılması anlamına gelmektedir.Kuralların çiğnendiği ve bunlara aykırı durumların yaratıldığı her ortamda kaos hali kendiliğinden ortaya çıkan bir olumsuz eğilim olarak görülmektedir.Genel anlamda kaos

için toplumsal yaşamın belirli dönemelerde ortaya çıkardığı doğal karışıklık durumları olarak bir tanım geliştirilmekte ama aynı değerlendirmeler iç savaş ortamları için yapılamamaktadır, çünkü iç savaş senaryoları önceden belirlenmiş ve iç savaş ortamı yaratabilecek aktif ve pasif çatışma ve gerginliklerin nerelerde, ne zaman ve nasıl gelişeceğinin belirlenmiş olduğu planlı oluşumları yansıtmaktadır.Bu yönü ile iç savaşlar her zaman dış savaşların ilk ortaya çıkan başlangıç aşamalarıdır.

İç savaşın siyasal bilim açısından bir tanımı yapılmaya çalışıldığı zaman, bir ülkenin resmi sınırları içinde gerçekleşen ve hiçbir biçimde sınır ötesi gelişmeler göstermeyerek, tamamen bir devletin kendi içinde gerçekleştirilen çekişme, çatışma ve sıcak gerginliklerin bir bütün olarak ele alınması biçiminde bir tanımlama çabası gündeme getirilmektedir. Bir ülkede iç savaş koşullarının ortaya çıkabilmesi için öncelikle görülmesi gereken durum, bir devletin çökmesi ve devlet merkezli bir kamu düzeninin yıkılmasıdır. Halk kitlelerinin günlük yaşamını güvenli bir biçimde sürdürdüğü kamu düzeninin var olup olmaması ülkedeki iç savaşın ortaya çıkması açısından belirleyici olmaktadır. Dünyanın neresinde olursa olsun, bir devletin ulusunu ya da halkını meydana getiren insanların toplu halde bir düzene sahip çıkarak saygılı olması ve o düzen içindeki yaşam yollarının her açıdan belirli bir düzen içinde devamlılık sağlaması, ülke içinde kamu düzeninin varlığı ya da devamlılığı açılarından önemli bir göstergedir.

Kamusal yaşamın her yönü ile devam edebilmesi ve devletin millet unsuru içinde yaşamakta olan her bir ferdin ülkedeki hukuk devleti ile kamu düzeni içinde sahip oldukları tüm hak ve özgürlüklerini kullanabilmeleri , ülke içi düzenliliğin sürdürülebilmesi açısından etkili olmak zorundadır. Aksi takdirde en küçük bir düzensizlik ya da hukuk dışı bir durumun ortaya çıkması ile birlikte düzen olgusunun ihlal edilmesi, çökertilen bir ortam açısından karışıklığın başlaması ve kısa sürede bu durumu önleyici ya da durdurucu bir önlem alınmazsa, o zaman gelecekte iç savaş ya da kaos ortamı yaratabilecek hukuk dışılığın ortaya çıkması ya da bu doğrultuda ülke içi düzeni ortadan kaldıracabilecek geri gidiş ya da daha alt düzeyde bir yaşam biçimine sürüklenmek söz konusu olabilecektir. Düzensizliğin düzenliliğin yerini aldığı çok yönlü olumsuz ortam ortaya çıkabilecek kaos üzerinden iç savaşa giden yolun başlangıcı olabilecektir. Dünya tarihinde bazan en küçük olayların çok büyük sarsıntılar yaratarak yerleşik düzenleri yıktığı görülürken , toplumsal ya da siyasal devrimlerin de iç savaş benzeri karışık olaylar aracılığı ile gerçekleşme yoluna gittikleri görülmektedir.

İç savaşlar devrimlere giden olaylar dizisini başlatırken aynı zamanda belirli süre içinde genişleyerek devlet yapılarını ve kamu düzenlerini çökerttiği gibi olumsuz durumların da önünü açtıkları tarih kitapları incelendiğinde ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin siyasal yapılarının böylesine durumlardan fazlasıyla etkilenmeleri dikkate alınırsa, o zaman siyasal alanda önemli ölçülerde iniş ve çıkışlı durumlar öne çıkabilmekte ve bu yoldan devletler çok ciddi siyasal bunalım dönemlerine sürüklenerek, çöküş dönemleri yaşamakta ya da bu gibi olumsuz durumların arkadan geldiği bir iç savaş dönemleri öne çıkmaktadır. Ülke içindeki siyasal gruplar arasında bazan ülke işlerinin yürütülmesi ya da sorunların çözümlere bağlanması anında birbirinden çok farklı yaklaşımlar ortaya çıkabilmekte ve bu durumdan ülke içindeki kamu düzeninin geleceğini tehdit edebilecek derecede rahatsızlıklar çıkabilmektedir. Siyasal merkezler ile grupların birbiriyle çatıştığı ya da giderek iç savaş benzeri olaylara doğru yeni girişimleri gündeme getirmeleriyle, farklı görüşlerin rahatlıkla savunulduğu demokratik rejimlerin ise çıkmaza girdikleri anlaşılmaktadır. Demokrasi sayesinde birlikte aynı ülke ya da

devletin çatısı altında bir araya gelebilen siyasal odak noktalarının zamanla kendi görüşleri doğrultusunda yıpranarak katılaştığı dönemler gündeme gelebilmekte ve bu gibi durumlarda da demokratik hoşgörü ortamları ortadan kalkabilmektedir. Birbirine tahammül etme ya da katlanma gibi demokratik özveriye dayanan birlikte yaşam ve ortak hareket etme gibi tutum ve davranışlar gözlerden uzaklaşmaya başlayınca, bu aşamadan sonra tutumlar sertleşebilmekte ya da katılarak uzlaşma zeminini ortadan kaldırabilmektedir. Herkesin anayasal devlet çatısı altında bütün temel hak ve özgürlüklerini güvenceli bir biçimde kullanabilmesi anlayışına dayanan çağdaş demokratik rejimlerde, hoşgörünün yitirilmesi ile birlikte demokrasileri ortadan kaldırabilecek derecede ters ve zıt gelişmeler ortaya çıkabilir. Bu çizgideki olaylar birbirini izleyerek ve farklılıkları körükleyerek anlaşmazlıkların çatışmalara dönüşümünü etkileyebilir. Asgari düzeyde uzlaşma ya da birbirine karşı anlayış gösterme eğilimlerine dayanan demokrasilerin ortadan kalktığı bir aşamada tek bir görüşün kendi çizgisinde zorlayıcılık yapması ile ülkeler iç savaşın eşiğine gelebilirler.

Dünya siyasetinin önde gelen ülkelerinden birisi olan Türk devleti de son zamanlarda ortaya çıkan beklenmeyen olaylar ya da oluşumlar ile karşı karşıya kalmakta ve bu nedenle de normal koşullarda geleceğe dönük bir demokratik gelişim çizgisini yaşayamamaktadır. Öylesine bir durumun ortaya çıkmasının ana nedeni olarak da, okumuş ve aydın kesimlerin politika alanlarından uzaklaştırılmaları olmuştur. Özellikle son yıllarda birbiri ardı sıra ortaya çıkan olumlu gelişmeler, geçmişte kalan eski soğuk savaş dönemindeki kutuplar ya da bloklar arası gerginliklerin geride kalmasına yol açmış ve bunun yerine dinler, mezhepler ve etnik topluluklar arasındaki yeni tür ihtilafları öne çıkarmıştır. Batı blokunun emperyalizm uygulayarak bütün dünya ülkelerini birer sömürgeye dönüştürmesi üzerine, dünyadaki gerginlikler din ve mezhepler arasındaki çatışmalara yönelik bir yön alırken, diğer yandan da tekellerin giderek küresel şirketlere dönüştüğünü ve bu doğrultuda da ulus devletler ile karşı karşıya geldikleri görülmektedir. Ekonomik alandaki sermaye birikiminin büyük çoğunluğunu ele geçiren küresel şirketler, ulus devletlerin denetim ve kontrolundan kurtulabilmek amacıyla, ulus devletleri çökertecek ya da parçalayacak saldırıları planlı bir biçimde örgütleyerek, dünya arenasında çatışmaları körüklemektedirler. Bu gibi uzun süreli çekişme ve çatışmaların ya en başlarında ya da en sonunda bir iç savaş oluşumu yaşanmaktadır. Ülkelerin birbirlerinden farklı olan jeopolitik konumları ile devletlerin birbirlerinden ayrılan yanları ya da farklı devlet modelleri arasındaki çekişmeler de doğal olarak ülkelerin sınırları içinde bir iç savaş ortamının doğmasını körükleyebilmektedir. Türkiye gibi çoklu özelliklere sahip olan devlet yapıları içinde kolaylıkla çoklu özelliklerin bazıları, toplum içindeki grupların çatışmalarda taraf olması gibi iç savaş oluşumlarını besleyecek düzeyde destek ortamları yaratılmasında etkili olabilmektedir.

Devlet güçleri ile yer altı dünyasında çekişen mafya güçlerinin zamanla kendi devletlerini kurmak istemeleri, dünyanın her bölgesindeki devletlerin çatısı altında iç savaşa giden yolları açıklığa kavuşturmuştur. Silahlı kadroları profesyonel bir biçimde kullanabilen ve ülkenin her yerinde silah zoru ile her istediğini yapabilen çeteler, devletsizlik ortamında devletlerin yerini almaya çalışmaktadırlar.

İç savaşların birinci koşulu devlet düzenlerinin çökmesidir. Çökertilen devlet düzenlerinin yarattığı boşluk alanda her kes kendi devletini kurma noktasına geldiğinde, Sovyet devrimi öncesi Rusya'da bu yüzden siyasal çekişmeler çok büyümüş ve toplumsal patlamalara yol açınca, çeteleşen gruplar kendi devletlerini kurabilmenin arayışı içine girerek ve diğer çetelerle

karşı karşıya gelerek iç savaşın öncüsü olmuşlardır. Rusya tarihi bu durumu ortaya koyarken Japonya yenilgisiyle Rus Çarlığının çökertilmesi üzerine bütün Rusya’da bir devletsizlik dönemi yaşanmış ve daha sonraki aşamada da New York borsasının Troçki gibi bir komünist önder aracılığı ile gönderdiği yüklü miktardaki para ile de Kızıl Ordu kurularak,Sovyetler Birliği devletinin Rus Çarlığı yerine kurulması gerçekleştirilmiştir. Rusya devletinin çatısı altında yaşayan,Tatarlar,Başkurtlar ve Kazaklar ile diğer Türk ve Müslüman topluluklar kendi devletlerini kurmak için yola çıktıkları zaman,Rus devletinin silahlı vatan savunması ile karşılaşmışlar ve bu yüzden de başarılı olamamışlardır. Çarlık sonrasındaki dağınıklık iç savaşa giden yolu açarken,çarparan etnik ve dini grupların çeteleşmesiyle karşılaşmış ama Rusya devletinin ülkesinin çok geniş olması yüzünden ,tek bir devlet yerine yerel bölgelerdeki küçük devletlerin Sovyetler adıyla bir araya geldiği bir konfederasyon devleti kurulabilmiştir.İç savaşın bitirilebilmesi için büyük ve güçlü bir ordunun kurulması gerekmiştir.New York borsasının vermiş olduğu dolarlar ile komünist devrim yapılmış ve silah satın alınarak Kızıl Ordu gibi dünyanın ikinci büyük ordusu kurulmuştur.İç savaş çıkartabilmenin ya da önleyebilmenin ikinci yolu olarak silahlanma olgusu esastır. Nitekim Troçki Amerikan borsasından aldığı paraları silaha yatırıncı,Kızıl ordunun kurulması gerçekleşmiş ve bunun üzerine gene eski topraklar üzerinde Moskova merkezli yeni bir devlet silahlanarak ordu kurma yolu ile örgütlenmiştir. Rus iç savaşının önlenmesi ancak böylesine büyük bir silahlı gücün ortaya çıkarılması ile sağlanabilmiştir.Rusya’da iç savaş sırasında kendi devletini kurmak isteyen etnik grupların silahlanarak çeteleşmesi gerçekleşince, Kızıl ordu ile daha büyük bir silahlı güç ortaya çıkarılarak iç savaş önlenmiş ve merkezi siyasal oluşum ile de bir ideolojik devlet, yerel örgütlenmeler olan Sovyetler üzerinden kurulmuştur. Moskova merkezli kurulan Kızıl ordu ortaya çıkınca eyalet devleti olmaya çalışan çetelerin önü kesilmiştir.

İç savaşın ilk şartı devletin çöküşü ise ikinci şartı da silahlanmadır.Kim ülkedeki silahları eline geçirirse ya da savaş sırasında hangi taraf ülkedeki silahları toplayarak kontrol altına alıyorsa , iç savaşı o kesim kazanacaktır,çünkü devlet silah ile kurulur ve silahları toplayarak güçlenen taraf da devletin kurucusu olmaktadır.

İç savaşın üçüncü şartı ise ülke içindeki bütün örgütlerin içine silahlı savaş aracılığı ile kendi devletini kurmak isteyen etnik ,kültürel ya da dinsel grubun temsilcilerinin yerleştirilmesidir. Bu gibi işbirlikçi ya da öncü kadrolar zaman içerisinde karşı karşıya gelerek ya da içine girdikleri örgütlerin yönetimlerinde yer alarak , birbirleriyle çekişme ve çatışmalara kalkışabilirler Ülkeyi içeriden ele geçirme ve toplumda üstünlük kurmak için örgütlere sızma hareketleri ,iç savaş senaryolarının içinde birbirini takiben uygulanan hegemonya kurma planlarının bir parçasıdır.Örgütleri içerden kuşatma girişimlerinde belirli yerlere yerleştirilen kadroların iç işgalcilik yaparak devlet ve toplum üzerinde hegemonya girişimlerine kalkışmaları gibi durumlarda , taraflar arasında gerginlik en üst noktaya kadar tırmandığı için geline yeni aşamada ,iç savaş gene ters koşullar üzerinden gündeme gelebilmektedir.Milli devletlerin birliği ve bütünlüğü ile ulusal toplum yapılarının örgütlü birlikteliği,iç savaş girişimleri ve çığırtaçlıkları sırasında bozulabilmekte ve bu doğrultuda başlamış olan iç savaş kıvılcımları da genişleyerek ülke sınırlarını zorlayabilmektedir.İç savaşlar sınırları aşarak sınır ötesi noktalara geldiği aşamada artık iç savaştan değil , bölgesel ya da küresel genişlikteki büyük savaşlardan söz edilmesi gerekmektedir.Bir ülkedeki iç savaş komşu ülkelere sıçrarsa, aynı anda birkaç ülkede bu doğrultuda karışıklık çıkacağı için, artık iç savaş geride kalmakta ve normal bir savaş oluşumundan söz edebilmek gerekmektedir.Dünyanın bütün ülkelerinde ortaya çıkan iç savaş senaryolarının bu açıdan paralel yanları bulunmaktadır.

Yerkürenin merkezi denizi olan Akdeniz’de kıyısı olan bütün ülkelerde tarihin belirli zamanlarında iç savaşlar çıkmıştır.Öncelikle imparatorlukların dağılması aşamasında yeni kurulan ulus devletlerin ülke sınırları belirlenirken ya merkezi ulus devletin ya da eski imparatorluk alanında yeni ortaya çıkmak isteyen alt kimlikli küçük ulus devletlerin ülke arayışları sırasında, birbirleriyle karşı karşıya gelerek sıcak çatışma noktasına gelindiği sırada iç savaşlar patlak vermektedir.Eski imparatorluklar çağında belirli bölgelerde oluşan alt kimlikler ya da bunların kültürel yapılanmalarını yansıtan farklı diller, getirmiş oldukları farklılıkları nedeniyle toplumdaki birlik ve bütünlük ortamını ortadan kaldırmaya yönelik zorlamaları toplumsal taban üzerinden kamuoyuna taşımaya başladıkları aşamada her ülkede iç savaş çıkartma potansiyeli birden kinetik enerjiye dönüşerek eylemsellik kazanmaktadır.

İngiltere,Fransa,Almanya,İtalya ve Yunanistan gibi Akdeniz bölgesi devletlerinin ulus devletler olarak sınırları belirlenirken , iç savaşlar aşamasından geçtikleri görülmektedir. Avrupa ülkeleri dünya çapında emperyalizm ve sömürgecilik yaparken, kolonileri üzerinden imparatorluk düzenlerini kurmaya çalışmışlar ama iki büyük dünya savaşı sonrasında yeni ulus devletler olarak Avrupa kıtasındaki yerlerini alırlarken,kültürel alandaki çok yönlülük yüzünden iç çekişmeleri tam olarak ayarlayamamışlar ve büyük ulus devletlerden, küçük ulus devletler ortaya çıkarma sürecinde bu süreci tam olarak tamamlayamamışlardır. Bugün Avrupa Birliği yüzyılın başlarında çizilmiş olan sınırlar üzerinden otuz devletli bir kıtasal federasyona dönmeye çalışırken zorlanmakta ve Büyük ulus devletler olan Almanya’da Bavyera, Fransa’da Korsika , İngiltere ‘de İskoçya ,İtalya’da Padanya ve İspanya’da Katalanya gibi kendi içinden bir küçük ulus devlet doğurma gibi yeni bir aşamayla karşı karşıya gelmektedirler. ABD’de,Alaska, Teksas ve Kaliforniya gibi büyük eyaletlerin de merkezi federasyondan ayrılarak bağımsızlık devlet olmaya çalışmaları da ,böylesine bir dönüşümü destekleyerek, Avrupa tipi ulus devletlerin geleceğini karartarak hepsini bir iç savaş sürecine mahkum etmektedir . Bütün dünyaya hem emperyalist imparatorluklar hem de ulus devletler çağında örnek olarak öncülük etmiş olan, beş büyük ulus devletin kendi içinden küçük ulus devletler çıkartma operasyonuna karşı izleyecekleri hukuk ve siyaset yolu,dünyanın geleceği için yön gösterici olacak ve küresel çıkmazın iç savaşlara dönüşümünü önleyecektir. Unutulmamalıdır ki, diğer kıtaların üzerinde yer alan bütün büyük ulus devletlerde de birer küçük ulus devlet doğurma problemi vardır .

Kendiliğinden çöken ya da çökertilen ulus devletlerde otorite boşluğu alanlarında,belirli bölgelerde oluşan alt kimlik ve dini inanç farklılıkları hemen yeni bir ulus devlet oluşumunu ortaya çıkarabilmekte ve yer yüzü hegemonyası peşinde koşan büyük devletleri harekete geçirerek, birbirleriyle sahip oldukları rekabet düzeni çerçevesinde bunların birbirlerinin içini karıştırarak emperyal oyunlar oynamalarına neden olmaktadır.Dünyanın büyük devletleri hem kendi güvenliklerini ve birliklerini güçlendirmeye çalışarak yollarına devam etmeye çalışırlarken,diğer yandan da geride kalan büyük ulus devletlerin sınırları içinde zamanla oluşan küçük ulus devlet oluşumları ile de yakından ilgilenererek ,bunları üst düzey yöneticileri aracılığı birbirlerine karşı kışkırtabilmektedirler. Sınır dışı müdahaleler aracılığı ile alt kimlikli küçük ulus devletlerin bağımsızlık arayışı içine girmeleri,içinde bulundukları büyük ulus devletlerin kamu düzenlerini bozacağı için var olan bütün büyük ulus devletleri parçalanma tehlikesi ile karşı karşıya getirmektedir. Bu çerçevede her coğrafyadaki benzeri durumlar, büyük ulus devletlerin geleceği açısından iç savaş tehditlerini gündeme getirmekte ve bunları zaman içerisinde yaygınlık kazanarak, tüm devletler açısından bölücü ve yıkıcı yansımaları

olabilecek siyasal tehditler olarak öne çıkarmaktadır. Küresel şirketler büyürken,ulus devletlerin küçülmesi istendiği için küçük ulus oluşumlarının hızla devletleşerek içinde bulundukları büyük ulus devletleri,tıpkı Sevr haritasında olduğu gibi küçük ulus devletlere doğru dönüştürmeye yönlenmesi için kapitalist merkezlerde önemli çalışmalar yapılmaktadır.Böylece büyük devletler arasında dünya ve bölge hegemonyası kavgaları ürerken , büyük ulus devletler ile küçük devletler arasındaki çekişmelerin sıcak çatışmalara dönüşmesi üzerinden iç savaş senaryoları ayrılıkçı ve bölücü hedefler doğrultusunda yeryüzü kıtaları arasında görülmektedir. Avrupa 'da başlamış olan bu sürecin,Balkanlar üzerinden atlayarak Orta Doğu, Avrasya bölgesi, Asya ve Afrika kıtaları ile birlikte iki büyük dış kıta olan Avustralya ve Amerika toprakları üzerinde de bölgelerin özel koşulları dikkate alındığında,birbirinden farklı senaryolar olarak dünya gündeminde öne çıkmaktadırlar.

Uluslararası konjonktür bugün geline aşamada her ülkede iç savaş çıkartabilmek açısından son derece elverişli bir duruma gelmiştir.Devletler arası rekabet ortamı devam ederken, uluslararası kapitalizmin küresel bir emperyalizme yönelerek ulus devletleri hedef aldığı bir noktada ,ulus devletlerin parçalanması kaçınılmaz olarak öne çıkmakta ve küresel şirketler ile ulus devletler birbirleriyle çekişmeye başlamaktadır.Bu aşamada bölücü ve ayrılıkçı siyasal oluşumlar küresel patronlar tarafından izlenerek desteklenmekte ve bunlara küçük ulus devlet olarak yola devam edebilmeleri açısından gerekli olan bütün yardımlar yapılırken,dış güçler silah ve savaş araçlarını isyan ve ayaklanma girişimleri için küçük devlet olma yolundaki bölücü ve ayrılıkçı oluşumlara dışarıdan müdahaleler ile karışmaktadırlar. Böylesine çelişkili durumlar ortaya çıkarken, yeni dünya düzenine giden yollar küresel şirketler ile yeni oluşan küçük ulus devletçikler ortaklığına dayanmaktadır.Dünya haritası üzerinde bulunan iki yüz ulus devleti,büyüme isteyen küresel şirketler yeterli görmemekte ve devlet olma statüsünü bu rakamın on misli daha fazla bir siyasal oluşum sağlayarak ,büyük ulus devletlerin kontrolundan kurtulma yolunda küçük ulus devletlerin önünü açmaktadırlar. Devletler küçüldükçe şirketlerin önü açılacak , küçük ulus devletler büyük ulus devletlerin denetiminden kurtularak, daha özgür bir biçimde dünya nimetlerini paylaşabileceklerdir. Bu amaçla büyük ulus devletlerin içeriden çökertilmesi gerektiği için küçük ulus alt kimliğinden gelen kişiler bir iç savaş senaryosu doğrultusunda büyük devletlere karşı görevli kılınabileceklerdir.Büyük devletlere saldırı , kamu kurumlarına yönelik yıkıcı girişimle ,toplumsal yapıları parçalayıcı her türlü senaryo ve planlar birbiri ardı sıra gündeme getirilerek, ülkenin toptan bir iç savaşa sürüklenebilmesi için gereken her yardım yapılabilir.Toplumsal fay hatlarında gerginlikler yaratarak büyük ulus devletlerin çöküşe ve parçalanmaya yönlendirilmesi,bugünün koşullarında ortaya çıkan iç savaşların ana nedenidir. Birinci Dünya savaşı sonrasında ortaya çıkarılan bölücülük anlamında bir Balkanizasyon, iç savaşlar yolu ile dünya haritasında yaygınlaştırılmak istenmektedir.

Küresel emperyalistlerin kullandığı en büyük silahlardan birisi olan ekonomik iflas senaryoları bütün büyük ulus devletlerin karşısına çıkarılan en büyük tehditlerden birisidir. Küreselleşme sürecinde ekonomiyi devletlerin elinden alarak şirketlerin eline teslim eden emperyalizm,bugün geline noktada merkezi devletlerin gücünü kırarak ve ekonomik açıdan sömürge konumuna düşürerek dünya halklarını işsizlik ve açlık krizlerine doğru iteklerken ,iç savaşa doğru ülkelerin sürüklenmesini gerçekleştirmektedir.Ekonomik çöküntü iç savaş çıkartmanın en önemli koşullarından birisidir.İşsiz bırakılan ve açlığa mahkum edilen halk kitlelerinin midesine her gün yeterli gıda girmeyince , nur topu gibi darbelerin boş midelerden doğması gibi durum değerlendirmeleri kamuoyu önünde eskisinden daha fazla yapılmaktadır.Devletlerin çöküşü silahlanma yarışı,emperyalist oyunlar, hegemonya

girişimleri,alt kimlikçi etnik ve dinsel yapılanmalar,küçük ulusların bağımsızlaşma girişimleri ile birlikte, ekonomik çöküntüler de iç savaşların gündeme gelmesine yol açan en önemli nedenler arasında yer almaktadır.Merkezi devletlerin büyük emperyal girişimlere karşı kendisini korumaya çalışması ya da bölünmeyi önlemek için ülkeyi bütünleştirici ulusalcı girişimlere büyük ulus devletin ağırlığı doğrultusunda hareket etmesiyle birlikte,ülke içinde ulusçuluğun yükselerek gelişmesini sağlamaktadır.Ne var ki,küresel şirketler ve onların yerli işbirlikçilerinin ortaklığında doğa olayları zorlanarak yapılan depremler, seller ,yangınlar , ya da toplumsal olayları ve gelişmeleri etkileyecek derecede ,halk kitlelerine dönük saldırı senaryoları ile halk kitleleri,hem korkutularak hem de kaotik kargaşa olayları ile rahatsız edilerek karamsarlığa düşürülmektedir.Olumsuz kitle psikolojileri yaratılarak halk kitlelerinin gelecekte beklenenleri ve umutlarının önüne çıkılmasıyla istenen pasiflik ve teslimiyetin sağlanması da , gene iç savaş senaryoları sırasında gündeme getirilebilecek olumsuzluklardır.

Türkiye dünyanın merkezinde yer alan bir büyük ulus devlet olarak,Avrupa Birliğinin büyük ulus devletleri ile rekabet içindedir. Bu doğrultuda yirminci yüzyılın haritası iki büyük dünya savaşı sonrasında çizilirken, İngiltere'nin öncülüğünde Türkiye Cumhuriyetinin küçük ulus devletlere bölünmesi,Sevr planı olarak uygulama alanına getirilmek istenmiş ama Lozan Antlaşması ile bu doğrultuda Anadolu'da başlatılmış olan isyanlar ve ayaklanmalar aracılığı ile iç savaş senaryolarına karşı çıkmıştır. Osmanlı devleti İstanbul'da bitirilirken, Anadolu halkı ayağa kalkarak kendi geleceği ve güvenliği amacıyla Ankara'da yeniden bir büyük ulus devlet kurmayı başarmıştır. İngiliz devletinin Osmanlı sonrası merkezi bölge planında Balkanizasyon oluşumunu Orta Doğu'ya taşımak gibi bir hedef olduğu için,Misakı Milli sınırları içinde kurulmuş olan büyük ulus devlet olarak,Türkiye Cumhuriyeti kendi içindeki coğrafi bölgelere ayrılarak yedi küçük ulus devlete bölünmeye çalışılmış ama,Misakı Milli programından geri adım atmayan Türk ulusu,kurucu önderin ortaya koyduğu ulusal kurtuluş amaçlı mücadeleyi sürdürerek ve büyük ulus devletine sahip çıkarak,coğrafi bölgelerde küçük ulus devletler yaratma planlarını ulusal güç birliği temelinde önlemiştir. Ne var ki , aradan bir yüzyıl geçtikten sonra emperyalizm yeni bir dünya düzeni kurarken ,büyük ulus devletler ile birlikte Türkiye'yi de coğrafi bölgeler sınırı içinde, küçük devletçikler federasyonuna dönüştürmeye çalışmakta ve bu amaçla da büyük destekler sağlayarak,Türkiye Cumhuriyetini yok oluşa kadar sürükleyecek büyük bir iç savaşa doğru sürüklemektedirler. Geline yeni aşamada,Batı blokunun büyük ülkeleri ,Türkiye'nin küçültülmesi doğrultusunda ülkeyi küçük ulus devletlere bölecek bir iç savaşın gerçekleşmesini hedeflemektedirler. Bu aşamada soğuk savaş döneminin güvenlik örgütlerinin artık eskisi gibi Türkiye ya da benzeri büyük ulus devletleri koruyamadığı görülmektedir. Son dönemde Türk toplumu batıdan yana olanlar ve Türkiye'den yana olanlar biçiminde bir kamplaşmaya doğru yönlendirilmekte ve batı hegemonyasının Türkiye'yi batının çıkarları doğrultusunda yönlendirebilmesi için, batının büyük devletleri ve onların yerli işbirlikçileri Türkiye'yi bir iç savaşa doğru yönlendirebilmenin çabası içine girmiş görünmektedirler. Bugün gelinen noktada ,Türk ulusuna yeniden Kuvayı Milliye mücadelesine kalkışmak gibi bir ulusal direnç mücadelesi gerekmektedir. Atatürk Cumhuriyeti'nin sonsuzluğu için "Hodri Meydan"denilmelidir.

Dünya yangınlarla mücadele ediyor

Dünyanın birçok yerinde devam eden yangınlar, ABD, Avrupa Birliği (AB) ve Rusya gibi bölgelerde on binlerce hektarlık alanı küle çevirdi

Son 3 günde meydana gelen veya devam eden yangınlar

KANADA
2021 içerisinde 4 bin 576'dan fazla yangın çıktı

ABD
29 Temmuz itibarıyla 82 büyük yangında 13 eyalette 1 milyon 695 bin dönümlük alan yandı

BOSNA HERSEK
Bu yıl 25 bin 583 hektar alanda yangında kayıbett

GÜNEY AMERİKA
2021 yılında Güney Amerika'nın Brezilya, Amazonlar, Paraguay ve Venezuela gibi bölgelerinde geniş çaplı orman yangınları çıktı

FRANSA
Yılın başından beri 22 bin 807 hektar yandı

İTALYA
24 Temmuz Cumartesi günü çıkan yangında 20 bin hektar arazi yandı, 1500 kişi tahliye edildi

ROMANYA
Bükreş'in de içinde bulunduğu güney bölgesi ve Bulgaristan sınırında yangınlar çıktı

RUSYA
Temmuz ayında başlayan yangınlarda 1,3 milyon hektar ormanlık alan küle döndü

TÜRKİYE
28-30 Temmuz tarihleri arasında 21 ilde 71 orman yangını çıktı

YUNANİSTAN
Atina yakınlarındaki ormanlık alanda 27 Temmuz'da çıkan yangın, yerleşim yerlerine sıçradı

30.07.2021 Kaynak: NASA, FIDIS, EPIRS

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/24298>

Türkiye'de 2020'de 68 bin 120 kitap yayımlandı

Ülke genelinde yayımlanan materyallerin sayısı 2019'a göre yüzde 14,5 artarak 78 bin 500 oldu

78 BİN 500 YAYIM

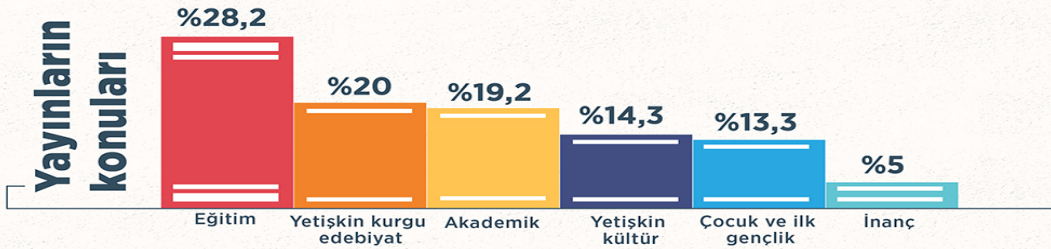
68 BİN 120
Kitap

523
Elektronik kitap
(DVD, VCD, CD)

8 BİN 917
Elektronik kitap
(web tabanlı)

494
Konuşan kitap
(çevrim içi, kaset, CD, DVD)

446
Diğer

Kaynak: TÜİK

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/24237>

Dış ticaret rakamları açıklandı

Türkiye'nin ihracatı haziranda bir önceki yılın aynı ayına göre %46,9 arttı, ithalatı %38,7 arttı

İHRACAT (dolar)

2020
13 MİLYAR 460 MİLYON

2021
19 MİLYAR 775 MİLYON

İTHALAT (dolar)

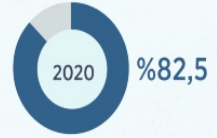
2020
16 MİLYAR 318 MİLYON

2021
22 MİLYAR 628 MİLYON

İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI

AB'YE YAPILAN İHRACAT

Haziranda geçen yılın aynı ayına göre %41,7 arttı

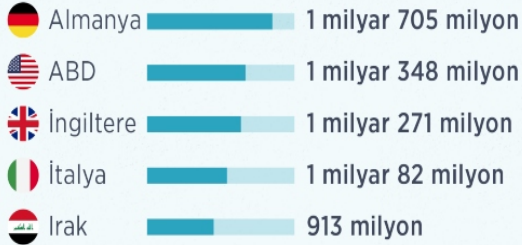
8 MİLYAR 245 MİLYON
203 BİN DOLAR

AB'NİN İHRACATTAKİ PAYI

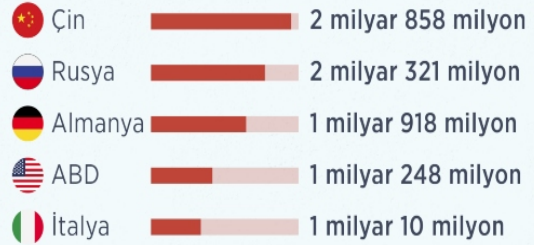
EN FAZLA İHRACAT YAPILAN ÜLKELER

(dolar)

EN FAZLA İTHALAT YAPILAN ÜLKELER

(dolar)

1916

7 Eylül'de İstanbul'da dünyaya geldi

Lisans eğitimini 1935'te Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde yaptı. İlmî yardımcı olarak göreve başladı

1942-1952

"Tanzimat ve Bulgar Meselesi" teziyle **doktor**, "Viyana'dan Büyük Ricat"e Osmanlı İmparatorluğu ve Kırım Hanlığı" teziyle **doçent**, "Viyana Bozgun Yıllarında Osmanlı-Kırım Hanlığı İşbirliği" teziyle **profesör** unvanı aldı

Columbia, Princeton, Pennsylvania, Harvard üniversitelerinde ders verdi

1972

Ankara Üniversitesinden **emekli oldu**

Chicago Üniversitesinde **Osmanlı Tarihi Kürsüsü'nü kurdu**. Chicago Üniversitesinden 1986'da **emekliye ayrıldı**

Prof. Dr.

Halil İncalcık

TARİHÇİLERİN
KUTBU

1993

7 dil bilen İncalcık, Bilkent Üniversitesinde 23 yıl ders verdi. Tarih bölümünü ve **Center for Ottoman Studies** adlı merkezi kurdu

Cambridge Uluslararası Biyografi Merkezi tarafından dünyada sosyal bilimler alanında sayılı **2 bin bilim insanı arasında** gösterildi

Bugüne kadar 73 cilt yayınlanan **"The Ottoman Empire and Its Heritage"** serisinin editörlüğünü yaptı

2016

25 Temmuz'da hayata veda etti

Cenazesi, Fatih Sultan Mehmet'in de türbesinin bulunduğu **Fatih Camisi Haziresinde**, özel ulema kabrine defnedildi

25.07.2021

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/24213>

Kanada Tarihinin Kara Lekesi: Yatılı Kilise Okulları

Yerlilere 'Kültürel Soykırım' Politikası

Kanada'da yerli halkın kültürünü asimile etmek amacıyla kurulan yatılı kilise okulları, ülke tarihinin en karanlık sayfalarından biri. Bu okulların bahçelerinde yüzlerce kayıtsız mezarın ortaya çıkması; ailelerinden zorla koparılan çocukların yaşadıkları korkunç dramın boyutunu gözler önüne seriyor.

Hükümetin finanse ettiği **bu okulların idaresi çeşitli kiliselere verildi.**

100 yılı aşkın süre boyunca **150 binden fazla yerli çocuk** ailesinden zorla alınarak bu yatılı okullara yerleştirildi.

Kültürü ve ana dilinden koparılan çocuklar **zorla Hristiyanlaştırıldı ve Batı tipi İngilizce eğitim sistemine entegre edildi.** Bu süreçte **kötü muamele ve cinsel tacize** maruz kaldılar.

Bu tip okulların sonuncusu **1996 yılında kapatıldı.**

Bu okullarda yaşananlar nedeniyle özür dileyen Kanada, ihlalleri araştırmak için 2008'de **Hakikat ve Uzlaşma Komisyonunu** kurdu.

6 binden fazla tanığı dinleyen komisyon 2015 yılında çalışmalarını tamamlayarak **4 bin sayfalık bir rapor** hazırladı.

Yaşananlar **'kültürel soykırım'** olarak tanımlandı.

Yaklaşık **70 bine yakın mağdur** halen hayatta.

TRT HABER

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/kanada-tarihinin-kara-lekesi-yatili-kilise-okullari-596462.html>

Yangın ile Mücadele

<https://www.afad.gov.tr/ormanlarimiz-kul-olmasin>

Kurum, kuruluş ve iş yerlerinde yangını önleyici tedbirler iki kısımda ele alınır;

Yapısal bakımdan yangından korunma:

- Yapılarda yanmaz veya yanması güç yapı malzemeleri kullanılmalıdır,
- Yangının yayılmasını önlemek amacıyla, yangın bölümleri oluşturulmalıdır,
- Dumanın yayılmasını önlemek için duvardan sızmaları önleyici tedbirler alınmalıdır,
- Yangının etkilerinden korunmuş kısa yangın çıkış yolları sağlanmalıdır,
- Ateşleyici ve yanıcı malzeme kaynakları birbirinden ayrı yerlerde depolanmalıdır,
- Her an çıkabilecek yangınlar için yangın söndürme cihazları çalışır durumda bulundurulmalıdır.

Organizasyon bakımından yangından korunma:

- Yangınlara karşı iyi bir bina yönetimi olmalıdır,
- Yangınlara karşı gerekli yasaklar konulmalıdır,
- Sabit elektrik tesisatı sık sık kontrolden geçirilmelidir,
- Sık sık yangın tatbikatları yapılmalıdır,
- Yangın çıkışları açık tutulmalı, acil ışıklandırma sistemleri kurulmalıdır,
- Gereksiz yangın yükü kaldırılmalıdır,
- Korunma sistemi ve tahliye planı kontrol edilmeli ve güncellenmelidir.
- Her türlü işyerinde yangın söndürme tüpü bulundurulmalı, düzenli bakımları yaptırılmalı ve nasıl kullanılacağı öğrenilmelidir.

Konutlarda yangını önleyici tedbirler

- Tavan arası ve bodrumlar temiz tutulmalıdır,
- Çocukların ateşle oynamasına izin verilmemelidir,
- Soba, kalorifer ve mutfak ocakları dikkatli kullanılmalıdır,
- Yanıcı maddeler konutun uygun yerinde saklanılmalıdır,
- Elektrik tesisatından çıkabilecek yangınlara karşı tesisatın düzenli bakımı yaptırılmalıdır,
- Sivasız, çatlak, hatalı inşa edilmiş ve dolmuş bacalar kullanılmamalıdır,
- Konutlarda da yangın söndürme tüpü bulundurulmalı, düzenli bakımları yaptırılmalı ve nasıl kullanılacağı öğrenilmelidir.
- Konut Yangınlarında tahliye zamanı çok kısıtlıdır, bu nedenle konutlar için tahliye planı yapılmalıdır.
- Yangınlarda erken uyarı çok önemlidir, bu nedenle her konutta mümkünse bir kaç tane duman dedektörü bulundurulmalı, bunların düzenli olarak kontrolleri yapılmalıdır.

YANGIN SÖNDÜRMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Soğutarak Söndürme:

- Su ile Soğutma: Yanıcı maddeyi boğma ve yanıcı maddeden ısı alarak yangının söndürülmesinde en büyük etken olmaktadır.
- Yanıcı Maddeyi Dağıtma: Yanan maddenin dağıtılmasıyla yangın nedeni olan yüksek ısı bölünür, bölünen ısı düşer ve yangı yavaş yavaş söner.
- Kuvvetli Üfleme: Yanan madde üzerinde kuvvetli olarak üflenene hava alevin sönmeye ve yanan maddenin ısısının düşmesine neden olmaktadır.

Soğutarak söndürme ilkesi ile başlangıç yangınlarında başarıya ulaşılabilir.

Havayı kesme:

- **Örtme:** Katı maddeler (kum, toprak, halı, kilim vb) ve kimyasal bileşikler (köpük, klor, azot vb) kullanılarak yanan maddenin oksijen ile temasının kesilmesi ile yapılan söndürmedir. Akaryakıt yangınlarına örtü oluşturan kimyasal kullanılmaktadır.
- **Boğma:** Yangının oksijenle temasının kesilmesi veya azaltılması amacıyla yapılan işlemdir. Özellikle kapalı yerlerde oluşan yangınlara uygulanır.
- **Yanıcı Maddelerin Ortadan Kaldırılması:** Yanma koşullarından olan yanıcı maddenin ortadan kalkması sonucu yangının söndürülmesidir.

SÖNDÜRÜCÜ MADDELER NELERDİR?

- Su: Ateşi söndüren maddeler arasında en önemlisi sudur. Su özellikle A tipi yangınlar için (katı) mükemmel bir söndürücüdür.
- Kum: Yanıcı maddelerin oksijenle ilişkisinin kesilerek söndürülmesinde kullanılır.
- Karbondioksit Gazı (CO2): Yanan maddenin üzerini kaplayan karbondioksit gazı yanıcı maddeyi oksijensiz bırakarak yangının söndürülmesi olayıdır.
- Kuru Kimyevi Tozlar: Kimyasal tozların cinslerine göre A,B,C sınıfı yangınlar etkin bir şekilde söndürülebilmektedir.
- Köpük: Köpük yanan yüzeyi tamamen kaplar. Bunun sonucu olarak da hava ile teması keser ve ayrıca soğutma özelliğinin bulunması nedeniyle de yangın söndürücü olarak kullanılır.

YANGIN SÖNDÜRME TÜPLERİ;

- Kolayca ulaşılabilir bir yerde tutulmalıdır.
- Yeri herkes tarafından bilinmelidir.
- Duvara sıkıca sabitlenmelidir.
- Her yıl ilgili firma tarafından bakımı yapılmalıdır.
- Bir kez kullanıldıktan sonra mutlaka tekrar doldurulmalıdır.

YANGIN SÖNDÜRME TÜPLERİNİN KULLANIMI;

- Pimi çek,
- Ateşin kaynağına yönelt,
- Sık,
- Süpür

YANGIN ANINDA YAPILMASI GEREKENLER

- Telaşa kapılmadan çevrede yangın ihbar düğmesi varsa ona basılmalıdır,
- 110 nolu telefondan yangın itfaiyeye bildirilmelidir. Yangının adresi en kısa ve doğru şekilde mümkünse yangının cinsi ile birlikte (bina, benzin, ahşap, araç vb) bildirilmelidir.
- İtfaiye gelinceye kadar mümkünse yangını söndürmek için eldeki mevcut imkanlardan yararlanılmalıdır.
- Yangın kapalı alandaysa yayılmasını önlemek için kapı ve pencereler kapatılmalıdır,
- Bunlar yapılırken kendimiz ve başkaları tehlikeye atılmamalıdır,
- Eğer alevler çoğalmışsa ve binadan çıkış olanaksızsa, yatak altlarına dolaplara saklanılmamalı, pencereden dışarıdakilerle iletişim kurulmaya çalışılmalıdır,
- Dumandan boğulmamak için yardım gelene kadar eğilerek ve sürünerek hareket edilmeli, ağız ve burun ıslak bez ya da mendille kapatılarak nefes alınmalıdır,
- Duman ve yanık kokusu başka odadan geliyorsa kapılar açılmamalı, kapıya dokunulmamalıdır.
- Kıyafetiniz alev almışsa; koşmadan durup yere yatarak yuvarlanılmalıdır. Battaniye türü örtüler alınarak alevler boğulmaya çalışılmalıdır.
- Eğer vücudumuzda yanık varsa, hemen soğuk suya tutulmalıdır.

ORMAN YANGINLARI

Orman Yangınlarının Nedenleri:

- İhmal ve dikkatsizlik nedeniyle çıkan orman yangınları:
- Ormanda güvenlik tedbiri alınmadan ateş yakılması,
- Yakılan ateşin söndürmeden bırakılması,
- Sönmemiş sigara izmariti ve kibritin yere atılması.
- Orman içinde veya bitişiğindeki tarlalarda istenmeyen ot veya anızın yakılması,
- Gece aydınlatma için ormanda ateşle dolaşılması,
- Cam ve cam kırıklarının ormanda bırakılması,
- Çocukların orman içinde ateşle oynamaları.
- Kasıtlı çıkarılan orman yangınları:
- Tarla veya otlakları genişletmek için ormanın bilerek yakılması,
- Orman içinde yapılan kanunsuz işleri gizlemek için yangın çıkarılması,
- Birilerinden intikam almak veya bir şeyi sabote etmek için yangın çıkarılması,
- Yabani hayvanları uzaklaştırmak için yangın çıkarılması.

Kitap Tavsiyesi

Mike Hulme iklim değişikliğinin ayrıntılı incelemesini yaptıktan sonra, konunun ekonomik, psikolojik ve sosyolojik boyutlarını ele alarak, bu olgunun atmosfer, özellikle de karbondioksit gazının metalaştırılması için meşrulaştırma aracı olarak kullanıldığının altını çiziyor. Atmosferin, küresel ısınma gerekçesiyle özel mülke

çevrilerek, metaya fiyat biçen ve onu denetleyen piyasaya tahsis edildiğini ya da satıldığını vurguluyor.

"Değerli bir iklim araştırmacısı bu özel ve derin kitapta, iklim değişikliği konusunda ne yapmamız gerektiğini sürekli sorgulamamızın neden yanlış olduğunu ve hayal kırıklığı yarattığını gösteriyor."

Sheila Jasanoff, Harvard Üniversitesi

"Hulme son birkaç yıldır, bazılarınca "iklim pornosu" (bazı bilimsel toplulukların ve medyanın, iklim değişikliğini felaket ve kıyamet söylemleriyle sunma eğilimi) olarak tanımlanan kavrama karşı çıkmıştır. Bu sürükleyici kitap iklim değişikliğinin, bilim insanları tarafından ölçülebilir ve gözlemlenebilir fiziksel bir olgu olmaktan çıkıp nasıl sosyal, kültürel ve politik bir olguya dönüştüğünü resmederek konuya ışık tutuyor."

Fiona Fox, Londra, Science Media Centre Müdürü

"Hulme'un asıl sorusu: 'Tüm insanlığın uğraştığı bu proje gerçekte neyle ilgilidir?' ve bu kilit soru kitabı da ayırt edici yapan özellik."

Alaistair McIntosh, Strathclyde Üniversitesi

"İklim değişikliği konusuna ilişkin her kafadan bir sesin yükseldiği bu kaotik yayın dünyasında öne çıkacak bir kitap. Mike Hulme bütünleştirici nitelikte sakin ve otoriter bir duruş sergiliyor."

Tim O'Riordan, East Anglia Üniversitesi